

Stressistäkin ripulia?

Käyttökoirien kanssa puuhaileville on koiran vilkastunut suolentoiminta töihin lähdetessä tuttu ilmiö, mutta muillakin koirilla voi normaalin päivärytmin muuttuminen tuoda mukanaan yllätyksiä. Kyseessä on monesti sinänsä täysin harmiton ”stressisuolisyndrooma”, mutta taustalla voi olla vakavampiakin vatsavaivojen aiheuttajia, jotka on syytä toistuvassa ripuloinnissa tutkia.

Koiran ruuansulatus

Koira on lihansyöjien jälkeläinen, joka on sopeutunut hyväksikäyttämään myös hiilihydraatteja. Ruuansulatuskanavan tärkein tehtävä on pilkkoa ruokamassa sellaiseen muotoon, että siinä olevat aineenvaihdunnalle tarpeelliset ravintoaineet ovat imeytyvässä muodossa ja huolehtia niiden talteenotosta. Lihansyöjä sulattaa ruokansa ruuansulatuskanavan erittämien entsyymien avulla. Pääosa ruokamassan sisältämistä ravintoaineista otetaan talteen ohutsuolessa, kun taas pääosa massan sisältämästä vedestä imeytyy elimistöön paksusuolen alueella. Paksusuoli säätelee siis ulosteen sisältämän veden määrää. Normaali uloste sisältää 75 % vettä ja 25 % kiinteää ainesta.

Lihansyöjän ruuansulatuselimistö on tilavuudeltaan pieni. Siksi koiran on saatava energiapitoista ruokaa pieninä annoksina. Tällöin estetään vatsalaukun ylitäytyminen ja venyminen ja siitä seuraavat ongelmat, kuten vatsalaukun kiertyminen. Lisäksi on muistettava, ettei koiran ruuansulatus siedä nopeita muutoksia, vaan kaikki ruokinnan muutokset on tehtävä vähitellen.

Mitä ripuli on?

Ripuli on ulostetta, jonka nestepitoisuus on normaalia suurempi. Ripulissa paksusuolen kyky säädellä nesteen ja kiinteän aineen pitoisuutta ulosteessa on ylittynyt. Äkillisesti ilmaantuvan ripulin tavallisimmat syyt ovat ylensyönti, hotkiminen, virukset, bakteerit, loiset, alkueläimet, ruoka-aineyliherkkyys, stressi, huonolaatuinen ruoka tai vesi, taikka ripuli voi olla seurausta jostakin perussairaudesta, kuten esim. haiman vajaatoiminnasta.

Ripuli voidaan jakaa ulkoisten merkkien avulla kahteen osaan. Ohutsuoliperäisessä ripulissa koiran yleiskunto voi heiketä nopeasti ja se laihtuu. Paksusuoliperäisessä ripulissa koira ei yleensä laihtu ellei sairaus ole jo pitkälle edennyt. Paksusuoliripulissa koiran uloste voi olla limaista tai siinä voi olla kirkasta verta. Jos koiran uloste on väriltään lähes mustaa tai hyvin tummaa, sisältää se todennäköisesti ruuansulatuskanavan alkupäästä vuotanutta verta, joka matkallaan suolen läpi muuttuu väriltään lähes mustaksi.

Stressin vaikutus

Stressin tiedetään vaikuttavan ruuansulatuskanavan toimintaan. Vaikutus välittyy stressihormonien kautta. Vatsalaukussa mahahapon erityis lisääntyä ja mahan limakalvon suojausmekanismien toiminta heikkenee, jolloin seurauksena voi olla pahimmillaan mahahaava. Suolen alueella veden ja elektrolyyttien erityis suoleen lisääntyy, jolloin uloste muuttuu löysäksi. Stressi altistaa myös sairauksille. Stressi vaikuttaa elimistön puolustusmekanismeihin mm. laskemalla puolustussolujen määrää. Tällöin elimistössä piilevänä ollut taudinaiheuttaja saattaa päästä valloilleen ja aiheuttaa näkyvät sairauden oireet.

Mikä tahansa muutos koiran ympäristössä voi toimia stressin laukaisijana. Tällainen voi olla mm. koiran kuljettaminen paikasta toiseen tai voimakas fyysinen rasitus. Koirat, joita on tarkoitettu aikuisena siirrellä paikasta toiseen, olisikin jo pikkupentuina totutettava kuljetukseen. Voimakkaalle fyysiselle rasitukselle altistuvat koirat on valmistettava rasitukseen etukäteen. Esim. metsästyskoiran fyysistä kuntoa on pidettävä yllä muulloinkin kuin metsästysaikana, jottei metsästyskauden avajaisviikko kuluisi sekä koiran että isännän kipeytyneiden lihasten hoitamiseen.

Mitä stressivatsalle voidaan tehdä?

Jos koiralla on toistuvia ripulijaksoja tai sen yleiskunto on heikentynyt, on ripulin aiheuttaja tutkittava. Ulostenäytteestä voidaan tutkia onko ulosteen joukossa loisten munia, alkueläimiä, ruokamyrkytysbakteereita taikka tiettyjä viruksia. Ripulia aiheuttavat perussairaudet voidaan yleensä tutkia ottamalla koirasta verinäyte ja/tai tekemällä muita tutkimuksia, kuten tähystys-, ultraääni- tai röntgentutkimus. Aina ei synn selvittäminen ole helppoa, jolloin voidaan joutua turvautumaan hoitokokeiluihin tai vain oireiden lievittämiseen.

Ripulin yleisimmät syyt

Sisäloiset

Ovat meilläkin yleinen ruuansulautuskanavan oirehtimisen syy. Suomessa ylivoimaisesti yleisin koiran ruuansulautuskanavassa, tarkemmin ohutsuolessa asustava loinen, on pyörömatoihin kuuluva suolinkainen, joka on noin 15 cm pituinen vaalea spagettimainen otus. Pentu saa suolinkaistartunnan yleensä jo emältään istukan kautta kantoaikana tai maidon välityksellä pian syntymän jälkeen. Fenbendatsolin avulla voidaan tämä tartuntareitti estää, kun matolääkitys annetaan nartulle päivittäin 40. tiineyspäivästä lähtien aina 2 viikkoon synnytyksen jälkeen. Tällaista tehostettua madotusohjelmaa kannattaa käyttää silloin, kun nartun tiedetään itse saaneen jossakin elämänsä vaiheessa suolinkaistartunnan. Suolinkaisen lepomuotoja elimistöössään kantavaa narttua ei saa millään keinolla tartunnasta vapaaksi, vaan toukkia riittää nartun joka ainoan tiineyden tartuttamiseen.

Kaikkein alttiimpia loistartunnoille ovat kenneleissä asuvat koirat, jotka retkeilevät ahkerasti erilaisissa koiratapahtumissa. Aikuiselle koiralle sisäloishäätölääkitys on annettava vähintään kahdesti vuodessa, ja jos riski tartunnalle on suuri, voidaan lääkitys antaa neljästikin. Kenneltiloista ja tarhoista suolinkaisen munia on vaikea saada hävitettyä, sillä munat ovat erittäin kestäviä ulkoisille olosuhteille. Talvipakkanenkaan ei tuhoa munia eikä myöskään ulosteen kompostointi. Tarhojen pohjamateriaali on vaihdettava riittävän syvältä mieluiten kerran vuodessa ja sisätilojen desinfectioon voidaan käyttää suolinkaisen munia tuhoavaa desinfectioainetta.

Ruuan ja juoman tai kontaktin kautta leviävät ripulit

Huonolaatuinen, väärissä olosuhteissa säilytetty ruoka tai juomavesi voi sisältää runsaasti bakteereita tai alkueläimiä, jotka voivat aiheuttaa koiralle ripulin. Kennelolosuhteissa nämä voivat levitä helposti epidemiaksi saakka. Kaikki koirat eivät välttämättä saa oireita, mutta tartunnalle herkimmat yksilöt, erityisesti juuri stressin alaisena olevat sekä nuoret ja iäkkäät koirat, voivat sairastua. Virukset leviävät helposti suoraan koirasta koiraan tai virusta kantavan koiran eritteiden, kuten ulosteiden välityksellä. Virustartunnat eivät välttämättä tarvitse kennelolosuhteita levitäkseen tehokkaasti, vaan siihen riittää kaupunkien tiheä koirapopulaatio koirapuistoihin tai koiranäyttely, joka kerää koiria saman katon alle eri puolilta Suomea ja mahdollisesti vielä ulkomailtakin.

Ruoka-aineallergia

Herkistyminen jollekin tietylle ruoka-aineelle ei tapahdu yhdessä yössä, vaan allergian aiheuttajaa on yleensä ollut jo pitkään koiran ruokavaliossa. Kun mitkään muut pitkään jatkuneen ripulin tutkimus- tai hoitotoimenpiteet eivät ole tuottaneet tulosta, kannattaa tämäkin vaihtoehto sulkea pois. Koiralle suunnitellaan 6-8 viikon ajaksi ruokavalio, joka ei saa sisältää mitään sen aiemmin pitkäaikaisesti syömiä ravintoaineita. Dieetin pohjaksi valitaan yksi valkuaisainelähde (esim. broileri tai lammas) ja yksi hiilihydraattilähde (esim. peruna tai riisi). Helpointa on käyttää kaupallista rehua, mutta koira selviää kokeiluajan kotitekoisellakin ruualla. Jos apu dieetikokeilusta löytyy, etsitään koiralle sille soveltuva kaupallinen muona, jolloin ruoka sisältää kaikki koiran tarvitsemat ravintoaineet varmemmin kuin kotitekoinen versio.

Löysävatsan tukitoimet

Aina kun aikuinen koira alkaa äkillisesti ripuloida, aloitetaan pitämällä koiraan vuorokausi paastolla. Vettä tulee olla vapaasti saatavilla ja ripuloivan koiran tuleekin juoda normaalia enemmän. Jos paastottaminen tuottaa tulosta eli ripuli rauhoittuu, aloitetaan ruokinta varovasti pienillä määrillä keitettyä riisiä. Seuraavana päivänä riisin joukkoon voi lisätä hiukan vaikkapa keitettyä kalaa tai broileria. Neljäntenä päivänä voidaan riisin joukkoon lisätä lusikallinen koiran omaa muonaa, jonka määrää lisätään päivä päivältä. Pikkupentuja ei saa pitää paastolla, mutta niidenkin ruoka voidaan muutamaksi päiväksi keventää mahdollisimman rasvattomaksi (riisi, raejuusto, broileri, kala). Jos ripuli ei rauhoitu kolmen päivän kuluessa tai koiralla on myös muita oireita (esim. väsymys, kuume, kivut, veriset tai tummat ulosteet, voimakas oksentelu) on otettava yhteyttä eläinlääkäriin. Ripuloivat tai oksentavat pennut kuivuvat nopeasti, joten ne on syytä viedä eläinlääkäriin nähtäväksi viivyttelemättä.

Apteekista ilman reseptiä saatava ravintolisä Canikur® auttaa ripulista kärsivän koiran suolta pääsemään takaisin tasapainoon. Sen on todettu myös estävän kuljetus- ja kilpailustressistä aiheutuvaa ripulia rekikoirilla pitkän matkan kilpailussa (Grandjean D., Recueil de Médecine Vétérinaire 1992; 168;5: 323–329). Koirat jaettiin tutkimuksessa kahteen ryhmään (112 koiraa/ryhmä), joista toiselle annettiin Canikuria ennen kuljetusta ja kahtena päivänä ennen kisaa toisen ryhmän koirien jäädessä ilman. Canikuria saaneista koirista terveinä pysyi 75,7 %, kun taas ilman jääneistä terveitä oli vain 21,7 %.

Eläinlääkäri Nina Menna
Vetcare Oy

Lisätietoja: www.vetcare.fi